

ITKE

KIRJOITA

Kaikki sanoittamani tunteet

LAULA IISA
PAJULA

Nemo

Otavan Kirjasäätö on tukenut kirjan valmistumista.
Pat Pattinsonin Writing Better Lyrics -sitaatin suomennos: Iisa Pajula

© Kustannusosakeyhtiö Otava 2021
ISBN 978-951-1-38684-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

On mahdotonta yhtä aikaa tietää ja olla tietämättä. Tämä kirja, josta olisin halunnut tuollaisen kaikkialle yhtä aikaa vievän moottoritien, jää kaikkialle kurkottelevaksi kirjaksi, joka kuitenkin menee vain yhteen paikkaan kerralla ja palaa takaisin, kuten kaikki ihmiset, kuten kaikki kirjat, paitsi ne joissa vaietaan, eikä sellaista voi kirjoittaa.

(Marguerite Duras: Jokapäiväinen elämä)

SISÄLLYS

Johdanto	9
1. Muistojen hierarkia ja se miksi haluamme kuunnella lauluja	13
2. Rakkaudesta rajaamiseen	25
3. Co-write-kulttuuri ja paikan lunastaminen kirjoitushuoneesta	53
4. Syväasukelluksia suruun	67
5. Laulun osien luonteet	83
6. Miten tunteista muotoillaan laulu	97
7. Minämuotoisuudesta ja autofiktiosta	113
8. Kierroksilla (ja kateellinen)	133
9. Pelkoja kohti laulaminen	147
10. Kohti parempaa versiota: kritiikki, tunnepuhe ja editointi	155
11. Yksinolon molemmat puolet	175
12. Suhteet ja rakkaussuhteet	189
13. Onnistumiset	203
14. Urapoluista ja takinkääntämisestä	219
15. Luovuus syntyy tyhjistä	231
16. Eräs luova prosessi: Amelia	245
Jälkisanat	263
Kirjallisuus	265
Kiitokset	268

JOHDANTO

Sanoittamista voi lähestyä tapahtumana, jossa viittä vaille valmiiseen lauluun asetellaan lopuksi sopivankuuloiset sanat, kuin kuorurutteeksi kakun päälle. Silloin tulee kuitenkin aliarvioineeksi paitsi sanoituksen voiman, myös niiden kirjoittajien ammattitaidon, jotka ovat valinneet kaikista kirjoittamisen lajeista omakseen juuri sanoittamisen.

Kotimaisessa populaarimusiikissa on vallinnut jo pari vuosikymmentä suomenkielisen musiikin sitkeä valtakausi. Musiikkiala on kasvanut ja teollistunut tuona aikana harppauksin. Tekstin potentiaaliin on herätty. Lisäksi meillä on yhä taitavampia suomenkielisiä sanoittajia. Kasvava sanoittajien ammattikunta kirjoittaa merkityksellisiä sisältöjä sävellyksiin, ja suuri yleisö on oppinut kuuntelemaan niitä tarkalla korvalla, suorastaan imemään niitä sisäänsä omalla äidinkielellään.

Olin myyty heti, kun kirjoitin ensimmäiset sanoitukseni 2000-luvun alussa. Sanoittaminen on suorudessaan yhtä aikaa säälimätön ja kaunis laji. Tiiviin muotonsa vuoksi laulussa ei ole tilaa sivuhuomautuksille tai lukuohjeille. Kun sanoittamisen portista astuu sisään, eteen avautuu kokonainen vivahteiden ja yksityiskohtien maailma. Kirjani kertoo tuosta maailmasta ja siitä henkilökohtaisesta matkasta, jonka olen laulunkirjoittamisen parissa tehnyt.

Selkeyden vuoksi: laulunkirjoittaminen viittaa terminä laulun tekemiseen ylipäänsä. Se ei ota kantaa siihen, ollaanko tekmässä sanoitusta, sävellystä vai molempia. Sanoittaja on siis laulunkirjoittaja yhtä lailla kuin säveltäjäkin.

Väitän, että sanoituksen ja koko laulun sielu on mahdollista tavoittaa vain silloin, kun etenee tunteita pitkin aiheensa ytimeen. Tekniikan oppii harjoittelemalla, mutta se on vain puolet hyvästä laulunkirjoittamisesta. Itseäni kiinnostaa kaikessa taiteessa aina enemmän muodoltaan hiomaton sielukas sisältö, kuin sisällötön muoto. En väitä, etteivätkö muoto ja sisältö voisi huipentua myös yhdessä ja samassa teoksessa.

Niin kuin elämä, sanoittaminen käy välillä kuin itsestään, ja välillä se upottaa kuin suo. Olen saanut sanoittamisesta itselleni turvallisen paikan lajitella ja käsitellä tunnemaailmani, joka toisinaan vyöryy päältä sellaisella voimalla, että joudun ponnistelemaan päästäkseni sen pyörteistä takaisin pintaan. Lauluissa on tilaa niille asioille, jotka ovat tietoiselle mielelleni syystä tai toisesta liikaa. Laulut vaikuttavat siinä kohdassa ihmistä, jossa tunteita säilytetään.

Musiikin äärellä unohdamme statuksemme, sen miltä näytämme, pankkitilin saldon, sairautemme. Musiikki on ihmisessä läsnä ensimmäisenä ja viimeisenä: Vauvat ymmärtävät sitä jo ennen kuin he ymmärtävät puhetta. Vaikea-asteista dementiaa sairastavien muistista voivat löytyä laulun sanat. Vielä sittenkin kun puhe ei enää tule, laulu aktivoituu. Tai tulee laulun herättämänä itku.

Tunteet kietoutuvat kaikkeen, mitä teemme. Ne vaikuttavat meihin myös ja erityisesti silloin, kun kieltäydymme myöntämästä, miten läpikotaisin tunnevetoisia olentoja olemme. Pyrin raivaamaan tilaa tunnepuheelle ja jokaisen oikeudelle olla rau-

hassa keskeneräinen. Teen sitä lauluilla, joita kirjoitan. Uskon pehmeisiin arvoihin myös ympäristöissä, joissa on totuttu toimimaan kovin ottein: musiikkibisneksessä, yritysmaailmassa, politiikassakin. En keksi yhtäkään asiayhteyttä, jossa kiltteys voisi olla huonompi strategia kuin kovuus. Monesti kovilla toimilla ilmaistaan lopulta lähinnä omaa epävarmuutta ja sitä, että ego tarvitsee pönkitystä, jottei pelko pääsisi epävarmuuden takaa esiin.

Kirja avaa paitsi luovan prosessin vaihteita, myös ammattimaisen laulunkirjoittamisen kulisseeja, jotka ovat säilyneet suurelta yleisöltä suljettuina. Siihen on tallentunut sellaista hiljaista tietoa tämän päivän musiikkialasta, jonka uskon kiinnostavan erityisesti alan tulokkaita ja ammattilaisiksi tähtäviä. Lisäksi kirja avaa ajatuksia kirjoittamieni sanoitusten takaa. Niitä ovat itseni lisäksi esittäneet esimerkiksi Laura Närhi, Kaija Koo, Jannika B, ABREU, Jesse Kaikuranta, Egotrippi, Irina, Paula Koivuniemi, Katri Ylander ja moni muu artisti.

Niille, jotka haluavat syventää suhdettaan sanoittamiseen, kirja antaa konkreettisia ohjeita ja vinkkejä. Osa luvuista päättyy kirjoitustehtäviin, jotka on suunniteltu suoritettavaksi limittäin lukukokemuksen kanssa. Niiden on tarkoitus herättää ajatuksia ja auttaa lukijaa ottamaan konkreettisia askelia oman luovan työn parissa. Tehtävät soveltuvat myös muille luovien alojen tekijöille.

Itke, kirjoita, laula on myös henkilökohtainen tutkielmani herkkyydestä. Vaikka olen aina elänyt herkkyyteni ohjaamana, siihen on liittynyt paljon sellaista sisäistä ristiriitaa, joka on heijastunut elämäni ja ihmissuhteisiini. Kesti pitkään tulla sen kanssa sinuiksi.

Päivänvaloon kaivettuna herkkyyys valuu väistämättä luovaan työhön; se ilmestyy taiteeseen ilman, että sitä tarvitsee sinne erik-

seen jostain noutaa ja istuttaa. Herkkyys on skaalautuva käsite: jokaisesta ihmisestä löytyy sellaisia herkkyyden taajuuksia, jotka tunnistettuina avautuvat ihmiselle itselleen uudella tavalla. Kirjaa ei olekaan tarkoitettu vain herkkyyden itsessään tunnistaneille tai erityisherkkyyden kanssa eläville, vaan jokaiselle, jota kiinnostaa tarkastella limittäin luovuutta ja tunteita.

Toivon sanoittamisen kautta jäsenyvän kasvutarinani auttavan lukijaa oman elämän ja luovuuden heijastelussa. Kenties se auttaa päästämään irti jostain menneestä ja ottamaan askeleen kohti uutta.

Omistan kirjani kaikille sanoittajakollegoilleni, jotka omalla herkkyydellään puhaltavat laulut uloon. Heille, jotka harvoin haikautuvat huomion keskipisteeseen siitä huolimatta, että he kykenevät ihmeisiin: liikuttamaan ihmismassan festareilla kyyneliin, pysäyttämään ajan ja teleporttaamaan ihmisiä paikasta toiseen muutamalla tekstirivillä.

Toivon, että lähestyt kirjaa juuri sellaisena lukukokemuksena tai elämyksenä, millaisena se sinulle avautuu.

Toivon, että jotain liikahtaa.

1.

**MUISTOJEN HIERARKIA JA
SE MIKSI HALUAMME
KUUNNELLA LAULUJA**

Illuusio 2

Vaik se kuva on
rakas sulle niin se on tarpeeton
totuutta ei oo
se on pelkästään sun illuusioo

Kuinka ovelaa
muisti ottaa vaan minkä haluaa
loput ignooraa
jos se ei ole kuvaan sopivaa

Se ei oo totta
ei mikään oo
se ei oo totta
ei mikään oo

IISA (2021)
SANOITUS: IISA PAJULA

Otin tietokoneen kovalevytä varmuuskopioita. Selasin samalla kuvia viimeisen vuosikymmenen ajalta. Näin ihmisiä, lähinnä omia lapsiani, tuhansissa pysäytetyissä onnen ja ilon hetkissä: valomiekkailua, taapero haukkaamassa pizzaa Italiassa, kissa istuu joulupöydässä, uusi polkupyörä.

Tuntui hyvältä muistaa ne kaikki. Kuvat olivat henkilökohtainen muistutus tunteiden hierarkiasta ja siitä, miten tunteet ottavat muistoissa keskenään eri kokoiset muodot. Voin antaa raskaille muistoille yhä enemmän siimaa ja antaa niiden vallata näkymää valoisilta, arjen onnellisilta hetkiltä. Jos en kiinnitä asiaan huomiota, voi helposti käydä niin.

Voin myös tarkistaa asioiden keskinäisiä mittasuhteita ja kyseenalaistaa hierarkian, johon muistot hakeutuvat.

Haluan, ettei suru nielaise elämäni ihania pieniä hetkiä. Ettei kodista luopuminen tartuta ikävää muistoihin, jotka ovat tallentuneet siellä. Ettei ihmisestä luopuminen näyttäydy vain suruna siitä, että hän on poissa, vaan yhtä lailla ilona siitä, että hän oli joskus läsnä.

Usein olen varovainen nostalgian äärellä, koska nostalgia on kiertymistä muistojen ympärille. Suru siitä, että muistot ovat mennyttä eivätkä siksi enää koskaan tavoitettavissa, tuntuu konkreettisena painolastina. Haluan ravistella sen pois. Mennytä aikaa on turha puristaa otteessaan, sillä sen pois liukuminen on elämän perusluonne.

Haluan kaivaa ilolle tilaa, lapioida sitä esiin. Voi olla, etten ole tehnyt sitä tarpeeksi. Ehkä elämässä on meneillään kohta, jossa jokin kehottaa muistuttamaan ilosta itseäni. Ehkä juuri tällaisina hetkinä ihmiset ottavat ihoonsa tekstitatuointeja. Etteivät unohtaisi.

Olen vähitellen alkanut kiinnittää tunteisiin ja erityisesti muistoihin uudenlaista huomioita. Olen alkanut epäillä niiden absoluuttista luonnetta; yhtäkkiä ne tuntuvat sanovan vähän liiankin painokkaasti, että pidä kiinni, olen erittäin totta.

Maggie Nelson kirjoittaa Sinelmissä:

Usein käy niin, että käsittelemme tuskaa niin kuin se olisi ainoa todellinen tunne, tai ainakin *todellisin*: kun se on läsnä, kaikki sitä edeltänyt, sitä ympäröivä tai kenties sen tiellä oleva vaikuttaa ohimenevältä, harhaiselta.

Olen alkanut nähdä muistot yhä selvemmin yhtenä tunteiden esiintymismuotona. Muistoilla on meihin paljon enemmän voimaa ja valtaa, kuin mitä tulemme huomanneeksi.

Peter Levinen kirjoittamassa traumaterapian klassikkokirjassa *Waking the Tiger* sanotaan, etteivät muistot ole varsinaisia elämäntapahtumien tarkkoja taltiointeja, vaan kokoelma mielen eheäksi kuvaksi järjestämiä paloja kokemastamme. Muisto syntyy, kun mieli yhdistää kokemaansa tunteeseen jonkin tietyn kuvan. Kuvasta ja tunteesta muodostuu sitä tiiviimpi paketti, mitä voimakkaampi tunnelataus niihin liittyy. Toisin sanoen, voimakaimmat muistomme eivät ole varmimpia tai totuudenmukaisimpia muistikuviamme. Ne ovat niitä, joiden syntymiseen on liittynyt kaikista vahvin tunnelataus. Mieli voi kehittää samalta pohjalta myös äärimmäisen uskottavia valemuistoja tilanteissa, joihin liittyy henkilökohtaisen, traumaattisen kokemuksen lisäksi ulkoapäin tuleva paine tai tahtotila löytää ratkaisu, puuttuva palanen, todiste tai syyllinen.

Aivotutkija Kaja Nordengen sanoo *Ainutlaatuiset aivot* -kirjassa, ettei muistoa kaiveta aivojen varastosta esiin muuttumattomana silloin, kun sitä mieleen tallentamisen jälkeen myöhemmin tarvitaan. Muistosta tallentuvat sen tärkeimmät osat. Kun se palautetaan mieleen, aukkokohdat täyttyvät oletuksilla ja myöhemmillä kokemuksilla. Olemme hyvinkin innokkaita hyväksymään mielen syöttämiä ehdotuksia aukkojen tilkkeeksi.

Vaikka miten haluaisi uskoa oman muistikuvan olevan totta, se ei suurella todennäköisyydellä ole sitä. Ajatus tuntuu sitä vapauttavammalta, mitä enemmän sitä miettii.

Huomaan kyseenalaistavani jo muutaman vuoden takaisia muistojani. Epäilen, että sisäisen kokemukseni voimakkuus on voinut värittää niitä joistakin kohdista voimakkaammin kuin muualta.

Entä sitten parinkymmenen vuoden takaiset muistot? Saati lapsuus?

20-vuotiaana medianomiopiskelijana matkustin junalla Lapiasta kotiin. Samassa koulun teatteriryhmässä ollut miesopiskelija, jota tuskin edes tunsin, lyöttäytyi kaverihengessä viereeni istumaan miltei tyhjässä junanvaunussa. Myöhemmin, kun jossain kohtaa matkaa esitin ottavani torkut, hän tunki kätensä housuihini ja suuteli väkisin – tapahtuiko se todella? Muistan etäisesti tyyppin ulkomuodon, ennen aikojaan harventuneen tukan ja rotevaa ruumiinrakenteen, mutten edes hänen nimeään. En siis voi soittaa ja vaihtaa hänen kanssaan faktoja tilanteesta.

Muisti voi olla yhtä aikaa tavattoman uskottava ja epäluotettava. Ja koska muistot ovat niin latautuneita henkilökohtaisella tasolla – arkipäiväisemmätkin, sellaiset, joita ei ole tuottanut traumatisoitunut mieli – otamme raskaasti niiden kyseenalaistamisen.

Meillä kaikilla on oikeus tunteisiimme ja muistoihimme. Mutta kuten Levine sanoo, kun alkaa nähdä muistin absoluuttisen totuuden sijaan sekalaisena joukkona samaan kassiin heitettyjä informaation, kuvien ja tunnevasteiden sirpaleita, aukeaa samalla ovi muistin ja tunteiden otteesta vapautumiseen. Aukeaa mahdollisuus siihen, etteivät muistot olekaan niin vedenpitäviä, kuin ne ovat uskotelleet olevansa.

Ikuisuuskysymys siitä, miksi lauluihin tulee taltioitua niin paljon useammin onnettomia kuin onnellisia tarinoita avautuu

aivojen muisti- ja tunnemekanismien kautta. Vaikeat kokemukset imevät itseensä enemmän energiaa; ne ottavat tilaa hyvien kokemusten kustannuksella. Sanoittajan ikuisena haasteena on kirjoittaa sellaisia sanoituksia onnesta ja ilosta, joissa tuntuu aitous ja joissa positiivisuudesta ei muodostu teflonkuorta kertojan ja kuulijan väliin. Onnellisia sanoituksia voi kirjoittaa onnistuneesti vain niin, että pysyy niiden äärellä avoimena ja haavoittuvaisena. Yltiöpositiivisen ja samalla aidosti koskettavan sanoituksen kirjoittaminen saattaakin olla mahdoton tehtävä: haavoittuvaisuuden kautta ilon viereen hiipii aina myös varjo. Varjoa vasten ilo tulee näkyväksi.

Olen palannut viime aikoina lapsuuden muistoon, jossa astun mummulan ovesta sisään. Asumme kävelyetäisyydellä mummulasta. Sinne saa koska vain mennä. Leivinuuni on lämmin ja radio on päällä, se on aina, Ylen Ykkösen. Vaari on ruokaperäisillä, siis torkkuu sohvalla. Mummu on leiponut jotain ihanaa, vaaleaa rievää tai hannatädin pikkuleipiä. Olemme hissuksiin, kunnes vaari herää sohvalta.

Muiston äärellä tulee hirveä ikävä mummua ja vaaria. Samalla olen onnellinen, sillä muisto on niin hyvästä kohtaa taltioitu.

Musiikin äärellä kuulijassa tapahtuu asioita myös tietoisien mielen takana, alitajunnan puolella. Tunnepanssari raottuu. On mahdollista ujuttaa jotain raon lävitse.

Olen listannut opetuskäyttöä varten asioita, joita kuulija haluaa laululta ja sen sanoitukselta, usein tiedostamattaan. Onnistunut sanoitus vastaa näistä kohdista yhteen tai useampaan. Kuulija haluaa tuntea tapahtumat ja tunnelman nahoissaan – esimerkiksi sillä tavalla kuin itselleni käy kuullessani Sir Elwoodin hiljaiset värit -yhtyeen *Viimeisellä rannalla* -kappaleen, jonka Juha Lehti on sanoittanut. Se ilmestyi ollessani neljätois-

tavuotias. Se on herättänyt minussa aina vahvan tunnelatauksen; olon, jonka haluaisin yhtä aikaa ravistella itsestäni ja joka vetää puoleensa ensimmäisistä riveistä alkaen:

Isä seisoo rannalla / ja ase kourassa myrskyä odottaa / äiti painaa pikkusiskon syliin / kun taivas oudosti iltaisin punertaa

Toinen tunnelmansa vuoksi ihon alle menevä esimerkki on Anni Sinnemäen Ultra Bralle sanoittama *Vesireittejä*. Sen aamuyössä minäkin olen ollut:

Pitkien etsintöjen jälkeen / löysin kenkäni kenkämerestä / ulkona oli valoisaa / ja kävelin heikoin jaloin kotiin

Kuulija haluaa samastua ja kokea yhteenkuuluvuutta erillisyyden vastakokemuksena. Hän haluaa tuntea sellaista lohtua, jota voi tuntea Heimo Hatakan Anna Puulle sanoittamassa *Kaunis päivä* -laulussa:

Kun minä käännyn olit poissa / vain varjosi tavoitin / se minut kätteli koruttomasti / neuvoi että nousisin / kun minä käännyn olit poissa / olit poissa

Kuulija haluaa irrottaa kontrollista ja antautua tarinalle, istua kyydissä kun joku toinen vie. Risto Ylihärsilä, eli Risto, kirjoittamassaan *Discopallo*-kappaleessa:

Isin tytöt astuu sisään siniseen savuun / strobovalo hämmentää ajantajun / on kiiltävät kaiteet / hyvät äänilaitteet / seinän kokoinen peili / paras kohta biisissä / ja katossa discopallo

Kuulija haluaa jäsenellä maailmaansa vertaistuen kautta. Hän haluaa ylipäänsä lajitella tunteitaan – vihaa, pelkoa, rakastumista – ja saada niille oikeutuksen. Saara Törmän sanoittama, Laura Närhen ja Erinin esittämä *Siskoni* kertoo sisaruskateudesta. Se on tarpeellinen vertaistuki monelle:

Sinä olet minun siskoni / en tahdo että kilpailumme jatkuu /
sydämeni murtuu

Laulun äärellä kuulija on virittäytynyt myös pakenemaan todellisuutta tai eheytymään jollakin tavalla, virkistäytymään tai vaihtamaan näkökulmaa. Litku Klemetin *Juna Kainuuseen* -kappale (sanoitus Sanna Klemetti) voimaannuttaa:

Helvetin iso pato murtuu / ja kaikki jotka horjuu ne hukkuu /
uskotko rakkauteen / että sulle pesän teen / jos et niin mä lähden
seuraavalla junalla Kainuuseen

Laululyriikassa jaetaan informaation sijaan tunnetiloja. Jos siinä jaetaan informaatiota, sekin tehdään jaettua tunnetilaa hyödyntämällä.

Onnistunut sanoitus läpäisee kuulijan kuoren ja koskettaa jotain syvällä tämän sisällä. On mahdotonta osoittaa sormella, miten ja missä kohtaa se tapahtuu, mutta tunneherkällä kirjoittajalla on hyvät lähtökohdat sen mahdollistamiseen, välittäjänä toimimiseen. Se johtuu luontaisesta kyvystä eläytyä toisen ihmisen tunnetilaan ja subjektiiviseen kokemukseen.

Onnistunut sanoitus taltioi jonkin aidon kohtaamisen. Voisi sanoa, että sanoituksella on silloin sielu. Sielukas sanoitus ei toimi ainakaan pelkästään siksi, että se on kirjoitusteknisessä mie-

lessä täydellinen. Sillä voi päinvastoin olla puutteitakin.

Pidän sanoittamisesta juuri sen mysteerin ja määrittelemättömyyden vuoksi. Pidän siitä, ettei sitä voi täysin oppia vain ottamalla tekniikkaa haltuun. Määrittelemätön x-tekijä häilyy sanoittamisen ympärillä, tarttuu mukaan silloin kun tarttuu ja erottaa toisistaan hyvän ja loistavan sanoituksen.

Olen ymmärtänyt, että jokainen sanoittaja pyrkii samaan maaliin: siihen, että kuulija tunnistaisi jotakin ja että tunnistaminen herättäisi hänessä reaktion tai muutoksen. Yhtä ja oikeaa tapaa kuulijan maailman järjestyttämiseen ei ole olemassa.

SEURAAVIEN TEHTÄVIEN TARKOITUKSENA on avata ja tukea omaa luovaa ajattelua. Osa tehtävistä liittyy suoraan sanoittamiseen, ja ne on sen vuoksi muotoiltu puhuttelemaan sanoittajia ja sellaiseksi haluavia. Suurin osa niistä on kuitenkin sovellettavissa monenlaiseen muuhunkin luovaan työhön.

Kaikki tehtävät on tarkoitus tehdä kirjoittaen: vasta silloin ajattelussa tapahtuva liikahtus muuttuu rekisteröidyksi oivalukseksi. Tehtävät voi tehdä missä tahansa järjestyksessä. Niiden kohdalle voi pysähtyä kuin taukopaikoille kirjan edetessä, tai niihin voi paneutua jälkikäteen omana prosessinaan.

TEHTÄVÄ

SE, MITÄ ET KOSKAAN SANONUT

Palaa tilanteeseen, jonka olet painanut pois tietoisuudestasi. Se voi olla kohta, jonka ohitse olet jatkanut, koska pysähtyminen olisi ollut liian epämurkavaa tai kivuliasta. Se voi olla mennyt tapahtuma, jossa tunsit epävarmuutta. Tai palaute, joka jätti jälkensä. Hetki, jossa myötäilit, koska pelkäsit konfliktia.

Älä pakota itseäsi väkisin sellaiseen tilanteeseen, johon et halua palata. Anna mielen tehdä itse oma päätöksensä, valita vapaasti. Älä myöskään moiti itseäsi siitä, miten aikanaan toimit. Sinulla saattoi olla siihen hyvä syy ja siinä hetkessä pätevät perustelut.

Kirjoita asiat, jotka sinulta jäivät sanomatta. Voit puhutella suoraan jotain tiettyä ihmistä.

Voit halutessasi jatkaa kirjoittamalla myös vastaukset, jotka olisit halunnut tuolta ihmiseltä saada.

TEHTÄVÄ

KATSELE TUNTEITA KUVINA

Valitse kolme keskenään erilaista tunnetilaasi viimeisen viikon varrelta. Kirjoita ne. Esimerkiksi: "Olin todella helpottunut" tai "En meinannut uskoa sitä todeksi" tai "Liikutuin". Älä käytä vaiheeseen liikaa aikaa, vaan valitse spontaanisti mieleesi tulleet tunnetilat.

Käy sitten kukin tunnetila läpi rauhassa, ajatuksella. Mieti, miten kuvailisit tunnetilaasi toimintana: Jos katsoisit videotallennetta itsestäsi kyseisessä tunnetilassa, mitä tarkalleen näkisit? Kirjoita auki havaintosi. Tarkastele jokaista kuvaustasi sitten rinnakkain tehtävän ensimmäisessä vaiheessa nimeämäsi tunnetilan kanssa. Millä tavalla ne eroavat toisistaan? Mitä tuntemuksia ne herättävät? Kumpi tarttuu kiinni lukijaan?

Huomaatko omassa kirjoittamisessasi alueita, joilla voisit soveltaa havaintojasi?

2.

RAKKAUDESTA RAJAAMISEEN

Laulujen sanoittaminen on aina ollut kokonaan omaa aluettani. Olen itseoppinut: kukaan ei ole varsinaisesti opettanut minulle sanoittamista.

Voin silti poimia musiikkiurani varrelta helposti bussilastillisen ihmisiä, jotka ovat toimineet mentoreinani tai opettajinani. Usein he ovat olleet roolissa tietämättään. Monesti oppimissuhde on ollut luonteeltaan ohikiitävä.

Olen oppinut kunnioittamaan jokaista käytettävissä olevaa sanoituksen riviä ja menemään laulussa suoraan asiaan a&r-ihmisiltä, jotka ovat demon kuunneltuaan sanoneet Martela-tuolistaan, ettei tämä oikein tunnu missään. Lyhenne a&r tulee sanoista *artists and repertoire*, ja sillä tarkoitetaan levy-yhtiöiden tuotantopäälliköitä. Olen oppinut päästämään irti mielestäni loistavista ideoista ja tarjoamaan tilalle jotain muuta niiltä laulunkirjoittajakollegoilta, jotka eivät ole saaneet ajatuksistani kiinni. Olen oppinut olemaan selittelemättä sanoitustani ja editoimaan sitä monta kierrosta peräkkäin artisteilta, joiden suuhun lauseeni eivät ole ottaneet istuakseen, vaikka minusta ne olisivat sopineet sinne ihanasti.

Laulunkirjoittaminen sisältää säveltämisen ja sanoittamisen. Monesti juuri säveltämistä pidetään sinä prosessin puoliskona, jossa taika tapahtuu: osaamme kaikki laittaa sanoja peräkkäin, mutta säveltäminen on eri tavalla hahmotonta ja kiehtovaa. Vain säveltämisen ympärillä on säilynyt mystinen aura. Siihen verrattuna sanoittaminen on näyttäytyntynyt vähemmän seksikkäänä. Sä-